

> De la tăcere la acțiune: chinezii în Franța

de **Ya-Han Chuang**, Institutul Național de Studii Demografice (INED), Franța, **Emilie Tran**, Universitatea Baptistă din Hong Kong, și **Hélène Le Bail**, CNRS, CERI-Sciences Po Paris, Franța

Asiatici de origine franceză demonstrând la Paris împotriva nedreptăților rasiale anti-asiatice. Foto credit: Camille Millerand.

Ca și în alte țări din Europa de Vest, precum ar fi Marea Britanie și Olanda, istoria comunităților chineze din Franța datează de la începutul secolului al XX-lea. Prezența timpurie a chinezilor este legată de trei factori principali: colonizarea, recrutarea de muncitori chinezi în timpul Primului Război Mondial și șederea temporară a studenților în perioada interbelică. Această mobilitate timpurie a avut un impact asupra valorilor recente de migrație: datorită reînnoirii fostelor rețele de migrație după 1978, Wenzhou, în provincia Zhejiang, este în prezent principalul loc de origine al migranților chinezi și al descendenților acestora din Franța. Mai mult, una dintre moștenirile colonizării franceze este prezența chinezilor din străinătate, din Asia de Sud-Est, care au ajuns ca refugiați din Cambodgia, Vietnam și Laos între anii 1970 și 1980. De la începutul secolului, componența populației etnice chineze din Franța a devenit mai diversă în ceea ce privește locurile de origine, rutele de migrație și clasa socială din care aceștia fac parte. Franța a devenit destinația unui număr mare de migranți din [nordul Chinei](#), în special din locurile afectate de disponibilizări masive din cauza tranziției de la o economie planificată la o economie de piață

în anii 1990. În general, principalul canal legal de intrare în Uniunea Europeană rămâne [viza de student](#). În Franța, [studenții chinezi care studiază în străinătate](#) sunt al doilea cel mai mare grup de studenți străini (9%) după marocani.

Franța are una dintre cele mai mari populații diaspore chineze din Europa (estimată la aproximativ 400.000 de imigranți și descendenți chinezi, deși Franța nu are statistici etnice oficiale); printre străinii rezidenți, cetățenii din Republica Populară Chineză (RPC) sunt [al cincilea grup ca mărime](#). Nu numai că sunt diverși în ceea ce privește educația, ocupația și statutul economic (investitori bogați, comercianți transnaționali, profesioniști, studenți, antreprenori și lucrători), dar sunt diverși și în ceea ce privește generațiile, mobilitatea și nivelul de participare în societatea franceză. Împotriva acestei diversități există unele caracteristici comune, precum cooperarea dintre etnicii chinezi din Asia de Sud-Est și migranții din Republica Populară Chineză (în principal Wenzhou) în sfera antreprenorială a diasporei și, mai recent, apariția acțiunilor colective pentru a denunța problemele de siguranță și rasismul cotidian.

> Acțiunea colectivă împotriva rasismului

Comunitatea chineză din Paris și suburbiile sale au fost victime ale furtului și ale infracțiunilor mărunte. Nu numai că se crede că acești chinezi sunt bogați – prin prisma concentrării afacerilor și a sărbătorilor tradiționale, inclusiv a banchetelor fastuoase de nuntă, în cartierele multietnice defavorizate din punct de vedere socio-economic, dar sunt și mai vulnerabili din cauza reticenței lor de a solicita asistența poliției după ce au fost agresați și jefuiți. Pentru imigranții fără acte și pentru micii antreprenori, statutul precar și indiferența față de politica franceză i-au făcut din punct de vedere istoric [reticenți să participe la mobilizare](#).

Cu toate acestea, în ultimul deceniu, pe fondul unor preocupări și incidente în materie de securitate, comunitatea chineză din Paris, cunoscută pe vremuri drept o minoritate tăcută sau chiar *minoritatea model*, muncitoare și fără să epateze, a organizat nu mai puțin de cinci demonstrații masive pentru a cere protecția poliției. Uneori, comunitatea a fost susținută de ambasada chineză pe motivul „[protejării cetățenilor din străinătate](#)”, o prioritate a guvernului chinez din 2012 ca modalitate de a-și proiecta puterea oriunde sunt în joc interesele cetățenilor săi. Cele cinci cazuri de acțiune colectivă diferă prin modelul lor de mobilizare: trei au fost demonstrații masive în stradă; una a fost o asociație de antreprenori transformată într-un grup de presiune (eșuat); iar ultima a fost o combinație de revolte în stradă și mitinguri pașnice. Mobilizările au avut loc de obicei pentru a evidenția lipsa de securitate experimentată de rezidenții și comercianții chinezi într-un cartier specific, fiind înaintate cereri comune: creșterea numărului de patrulă de poliție în cartier; consolidarea pedepsei pentru infractori; și facilitarea procedurii pentru a permite victimelor chineze să depună plângeri la poliție.

[Protestul de stradă din 2016 care a urmat uciderii unui muncitor chinez într-o suburbie a Parisului](#) a marcat un moment de cotitură, a doua generație de migranți acționând într-un rol mult mai activ. [Etnicii chinezi de origine franceză au reformulat cererile lor](#) pentru a sublinia rasismul structural care stă la baza violenței ce vizează etnicii chinezi sau migranți de origine asiatică. În timp ce activismul chinez și mișcările sociale pan-asiatice au fost studiate de mult timp în America de Nord sau Australia, în Europa acestea sunt recente. În cazul Franței, se pot sublinia trei tipuri principale de acțiuni lansate

de chinezii francezi, toate legate de reprezentări stereotipice și căutarea recunoașterii: (1) colectarea și transmiterea unei memorii colective; (2) mobilizarea împotriva violenței care vizează comunitatea de chinezi; și (3) [activismul cultural](#) pentru a da seamă de reprezentări stereotipice ale asiaticilor și a le modifica.

Pentru a înțelege acțiunile recente ale chinezilor francezi de origine locală, este necesar să ne întoarcem în anii 2000, când rețelele de socializare au început să se răspândească, oferind un loc pentru transformarea experiențelor individuale în experiență colectivă. În special, s-au împărtășit multe despre experiențele micro-agresiunilor comune și despre formele ascunse de insulte rasiste. Chinezii francezi au început să creeze forumuri și grupuri de discuții – în special pe Facebook și mai târziu pe WeChat și Twitter, unde să-și poată împărtăși experiențele în principal în limba franceză, dar uneori amestecate cu chineza sau cu alte limbi asiatice.

„Activismul cultural” care s-a dezvoltat după 2016 folosește, de asemenea, instrumente online, precum ar fi videoclipuri scurte, bloguri, canale YouTube, serii web și podcast-uri, permițând noi oportunități de întâlniri între asiaticii de origine franceză din sfera artistică și media. Din 2016, mulți au contribuit la construirea unei identități colective și au pledat împotriva rasismului anti-asiatic în Franța. Unii încearcă să pună la punct acțiunile lor cu revendicările altor minorități (cum ar fi podcast-ul lui Grace Ly, [Kiffe ta race](#), creat alături de cunoscuta afro-feministă Rokhaya Diallo; sau participarea francezilor asiatici la protestele Black Lives Matter) încercând să neutralizeze tensiunile inter-etnice. Alte probleme etno-rasiale care se alătură problemelor de gen: deconstruirea erotizării femeilor asiatice, precum și desexualizarea bărbaților asiatici.

În 2020, COVID-19 a oferit Chinei o oportunitate unică de a organiza o campanie internațională de diplomatie publică, mobilizând sprijinul chinezilor de peste mări pentru a transmite ceea ce numește „povestea reală a Chinei”. Rămâne de văzut dacă, și în ce măsură RPC încearcă să exploateze valul recent de activism etnic chinez împotriva rasismului anti-asiatic declanșat de răspândirea COVID-19. Și mai interesant ar fi să comparăm modul în care chinezii etnici din prima, a doua și a treia generație reacționează la încercările transnaționale de mobilizare și extindere ale patriei. ■

Adrese de corespondență:

Ya-Han Chuang <ya-han.chuang@ined.fr>

Emilie Tran <emilietran@hkbu.edu.hk>

Hélène Le Bail <helene.lebail@sciencespo.fr>